

KLAGANDE

[REDACTED]

God man: [REDACTED]

Ombud: Kerstin Andersson

MOTPART

Sociala omsorgsnämnden i Borås Stad

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDEFörvaltningsrätten i Jönköpings dom den 21 mars 2017 i mål nr 4567-16,
se bilaga A**SAKEN**Personkretstillhörighet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till
vissa funktionshindrade (LSS)**KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE**

1. Kammarrätten upphäver underinstansernas avgöranden och beslutar att
[REDACTED] ska tillhöra personkretsen enligt 1 § 3 LSS.
2. Målet visas åter till Sociala omsorgsnämnden i Borås Stad för prövning
av om övriga förutsättningar för rätt till personlig assistans enligt 9 § 2 LSS
är uppfyllda.

YRKANDEN M.M.

██████████ yrkar i första hand att hon ska anses tillhöra personkretsen i LSS och att hon beviljas personlig assistans. I andra hand yrkar hon att hon ska anses tillhöra personkretsen och att målet visas åter till Sociala omsorgsnämnden i Borås Stad (nämnden) för utredning av rätten till personlig assistans.

Nämnden motsätter sig bifall till överklagandet.

VAD PARTERNA ANFÖR

██████████

Frågan är endast om varaktighetskriteriet är uppfyllt. Övriga kriterier i 1 § 3 LSS är enligt kommunen redan uppfyllda. Det finns inte något krav i LSS, dess förarbeten eller praxis att ett funktionshinder ska vara stadigvarande eller att alla rehabiliteringsmöjligheter ska vara uttömda. Hon har sedan år 2011 uppburit sjukersättning och alla rehabiliteringsmöjligheter får därigenom anses vara uttömda. Hon är sedan flera år sängbunden och beroende av hjälp från hemtjänst och sjukvård för att kunna tillgodose sina behov. Behandlande läkare har bedömt att hennes tillstånd är varaktigt. Personkretsen är inte begränsad till att omfatta en viss diagnos. Hon har behov av hjälp med personlig hygien varje dag. Hon vill dock att hjälpen ges av ett fåtal personer och har inte begärt utökade insatser.

Hon åberopar bl.a. Försäkringskassans beslut den 22 september 2011 om sjukersättning, läkarutlåtande den 19 november 2013 av företagsöverläkaren ██████████ intyg den 25 februari 2015 av leg. arbetsterapeuten ██████████ ██████████ intyg den 3 april 2017 av undersköterskan ██████████ ██████████ intyg den 26 juli 2017 av läkaren ██████████ och nämndens beslut den 10 augusti 2016 avseende hemtjänst.

Nämnden

Det är den enskilde som ska visa att samtliga rekvisit i 1 § 3 LSS är uppfyllda. [REDACTED] uppfyller inte kraven att hennes funktionshinder ska vara varaktigt och att det ska innebära ett sådant omfattande behov av stöd eller service som avses i bestämmelsen. En förbättring av [REDACTED] tillstånd skulle möjligen kunna uppnås genom de åtgärder som Försäkringskassans försäkringsmedicinska rådgivare föreslagit. Samma rådgivare har ansett att [REDACTED] psykiska sjukdomar yttrar sig på samma sätt som ME (myalgisk encefalomyelit) och att det beträffande de psykiska sjukdomarna inte går att dra några generella slutsatser om prognosen. Att Försäkringskassan har bedömt att [REDACTED] arbetsförmåga är stadigvarande nedsatt innebär inte att hennes funktionshinder enligt LSS är varaktiga.

[REDACTED] hade vid tiden för det överklagade beslutet hemtjänstinsatser vid fyra tillfällen per dag för hjälp med bl.a. tillsyn, väckning, måltider, lägesändringar, hushållssysslor och inför nattvilan. Hon hade inte begärt hjälp med nedre hygien, toalettbesök, förflyttningar eller med något behov som uppstår nattetid. [REDACTED] beslut den 10 augusti 2016 om hemtjänst har nu omprövats och ersatts av ett nytt beslut den 29 juni 2017. Det som framgår av arbetsterapeuten [REDACTED] intyg den 25 februari 2015, det vill säga att [REDACTED] endast kan ta några få steg, speglar inte hennes nuvarande situation. Samtliga kriterier i 1 § 3 LSS är därmed inte uppfyllda. Nämnden åberopar journalanteckning den 27 juni 2017 som avser telefonsamtal med personal inom hemtjänsten.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Frågan i målet är om [REDACTED] tillhör personkretsen enligt 1 § 3 LSS.

Av utredningen framgår inte annat än att [REDACTED] sedan lång tid haft samma funktionshinder. Varken orsaken till eller arten av sjukdomen eller skadan, och inte heller den medicinska diagnosen, bör spela roll vid bedömningen av personkretstillhörigheten (se prop. 1992/93:159, s. 168).

Distriktsläkaren [REDACTED] har i intyg den 17 februari 2015 bedömt att tillståndet är kroniskt och att prognosen är ett fortsatt svårt funktionshinder. Det framgår vidare av arbetsterapeutens intyg att [REDACTED] har en konstant smärta i varierande grad på olika platser i kroppen. Vid en upprepning av rörelseuttag i samtliga större leder upplever hon en ökad smärta och muskulär trötthet. Enligt kammarrättens mening framgår vid en sammantagen bedömning av det medicinska underlaget att det inte kan vara fråga om ett funktionshinder av tillfälligt eller mer övergående natur. [REDACTED] funktionshinder får därmed anses varaktigt i den mening som avses i 1 § 3 LSS.

Nämnden har i kammarrätten gjort invändningen att [REDACTED] inte har ett omfattande behov av stöd eller service. Kammarrätten anser att saken i målet är personkretstillhörighet enligt LSS och att invändningen därmed kan prövas. Även om utredningen ger stöd för att [REDACTED] klarar vissa moment i vardagen på egen hand anser kammarrätten att utredningen ger tillräckligt stöd för att hon har ett återkommande och dagligt behov av stöd och service som får betraktas som omfattande. Med hänsyn härtill och till att nämnden redan bedömt att [REDACTED] funktionshinder är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen, får [REDACTED] därmed anses omfattas av personkretsen i 1 § 3 LSS. Underinstansernas avgöranden ska därför upphävas och målet visas åter till nämnden för prövning av om övriga förutsättningar för att bevilja [REDACTED] insatsen personlig assistans är uppfyllda.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Kammarrättsråden Bodil Stelzer (ordförande) och Jan Källman (referent) samt tf. kammarrättsassessorn Finn Hultin har deltagit i avgörandet.

Föredragande: David Film

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I JÖNKÖPING****DOM**
2017-03-21
Meddelad i JönköpingMål nr
4567-16**KLAGANDE**

[REDACTED]

Ombud: Kerstin Andersson
Humana Assistans AB
Box 184
701 43 Örebro**MOTPART**Sociala omsorgsnämnden i Borås Stad
501 80 Borås**ÖVERKLAGAT BESLUT**

Sociala omsorgsnämndens beslut 2016-08-30

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS; fråga om personkretstillhörighet

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

BAKGRUND

Genom det överklagade beslutet avslog Sociala omsorgsnämnden i Borås Stad (nämnden) [REDACTED] ansökan om personlig assistans enligt 9 § LSS. Nämnden angav bl.a. följande som skäl för sitt beslut. Susanne har ingen diagnos som styrker personkretstillhörighet enligt 1 § punkt 1 eller 2 LSS. För att hon ska ingå i personkrets enligt punkten 3 krävs att samtliga kriterier som anges i punkten ska vara uppfyllda. Hennes funktionshinder bedöms som stort och orsakar betydande svårigheter i vardagen, dock anses funktionshindret inte vara varaktigt. Den bedömningen överensstämmer med tidigare domar meddelade av Förvaltningsrätten i Jönköping.

Dok.Id 219323

Postadress Box 2201 550 02 Jönköping	Besöksadress Hamngatan 15	Telefon 036-15 66 00 E-post: forvaltningsrattenijonkoping@dom.se www.forvaltningsrattenijonkoping.domstol.se	Telefax 036-15 66 55	Expeditionstid måndag–fredag 08:00-16:00
---	-------------------------------------	---	--------------------------------	---

YRKANDEN M.M.

██████████ yrkar att hon ska omfattas av personkrets enligt LSS. Som grund för sitt yrkande anför hon bl.a. följande. Nämnden har bedömt att hennes tillstånd inte är varaktigt och att hon därför inte tillhör personkretsen, enligt 1 § punkt 3 LSS. För tillhörighet till personkrets krävs enligt förarbetena inte att funktionshindret är bestående eller i det närmaste bestående utan att det inte är tillfälligt eller mer övergående. Enligt behandlande läkare ██████████ specialist i neurologi och geriatrik, är hennes sjukdomstillstånd kroniskt med stadigvarande symtom med risk för försämring. Samtliga rehabiliteringsmöjligheter och medicinska insatser är enligt läkaren uttömda och aktiviteter och utredningar kan ge bestående försämring. ██████████ anger vidare att det idag saknas behandlingsmöjligheter, dvs. vetenskapligt stöd som botar eller tydligt lindrar myalgisk encephalomyelit (ME). Försäkringskassans försäkringsmedicinska rådgivare har inte konkretiserat på vilket sätt hon kan komma att förbättras eller när sådan förbättring skulle kunna komma att ske. I de tidigare domar från Förvaltningsrätten i Jönköping som nämnden hänvisar till framgår att domstolen inte ansåg att det fanns tillräckligt stöd för att ██████████ funktionsnedsättning vid tiden för det överklagade beslutet inte var varaktigt i lagens mening. Föregående prövning om hon tillhör personkretsen gjordes för över 2,5 år sedan. Vid nuvarandeprovning är hon fortfarande sängliggande och fortsatt helt beroende av hjälp för att få sina behov tillgosedda. Läkare har gjort oberoende bedömningar och angett att ingenting tyder på att hon kommer att förbättras inom en snar framtid. ██████████ har haft kontinuerlig kontakt med sjukvården och trots detta kvarstår hennes tillstånd. Hon har provat smärtlindring och äter fortsatt medicin för smärtlindring. Hon har även provat sjukgymnastik och akupunktur. I det medicinska underlaget i målet finns det ingenting som tyder på att hon kommer att förbättras inom en snar framtid eller att hennes funktionsnedsättning skulle anses vara tillfällig efter alla

dessa år. Hennes funktionsnedsättning måste därför anses vara varaktigt enligt LSS.

Nämnden anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. följande. I kontakten med [REDACTED] i januari 2016 kom det fram att hon har varit fortsatt sängliggande två år efter förvaltningsrättens tidigare dom. Hon insjuknade år 2009 och hade alltså varit sjuk under en längre period redan vid tiden för den senaste domen från förvaltningsrätten. Nämnden ställer sig tveksam till att en mångårig psykiatrisk sjukdom upphör och att ME uppstår samtidigt uppstår med samma symptom. Hennes sjukdom bedöms kunna förbättras åtminstone delvis genom stödinsatser från olika specialisterheter.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Gällande regler

I 1 § LSS anges att lagen innehåller bestämmelser om insatser för särskilt stöd och särskild service åt personer

1. med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
2. med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, eller
3. med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

I 7 § LSS anges bl.a. att personer som anges i 1 § har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1–9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt.

Enligt 9 § 2 p. innefattas insatsen biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.

Förvaltningsrättens bedömning

Parterna är överens om att [REDACTED] har ett funktionshinder som inte beror på normalt åldrande. Frågan i målet är funktionshindret är varaktigt i den mening som avses i 1 § 3 LSS.

Merparten av den medicinska utredning som finns i målet är förhållandevis gammal och säger inte så mycket om [REDACTED] tillstånd vid tiden för det överklagade beslutet. Att hon nu har varit sjuk under en längre tid kan tala för att hennes tillstånd är varaktigt även framåt i tiden, men den omständigheten ensam är inte tillräcklig för att hennes funktionsnedsättning ska anses varaktig.

Genom åren har flera olika diagnoser ställts på [REDACTED] sjukdomstillstånd och av det medicinska underlag som finns i målet framgår inte vilka överväganden som gjordes när man år 2013 diagnosticerade besvären som ME i stället för de diagnoser som hade ställts tidigare. [REDACTED] hade fått diagnosen ME när den försäkringsmedicinske rådgivaren [REDACTED] i oktober 2013 uttalade sig om bl.a. varaktigheten i [REDACTED] funktionsnedsättning. [REDACTED] gav uttryck för tveksamhet inför den nya diagnosen och hennes bedömning var att [REDACTED] tillstånd kan förbättras, åtminstone delvis, genom stödsatser från exempelvis psykiatri och en smärtmottagning.

[REDACTED] har i sina yttranden återgett utdrag från mejlkonversationer med specialistläkaren [REDACTED]. Utdragen, som inte är fullständiga och som inte innehåller några uppgifter om i vilket sammanhang de är

skrivna, kan inte jämföras med läkarintyg och har ett lågt bevisvärde. I de läkarintyg som har utfärdats efter tiden för [REDACTED] utlåtande anges mycket lite om prognosen för [REDACTED] sjukdom, vilken behandling hon har genomgått sedan utlåtandet, i vilken grad de åtgärder som [REDACTED] [REDACTED] har föreslagit har prövats och hur sådana åtgärder skulle kunna påverka [REDACTED] besvär. Exempelvis anges i distriktsläkaren [REDACTED] [REDACTED] intyg från den 17 februari 2015 endast att hennes tillstånd är ett kroniskt trötthetssyndrom, att hon blir sämre i kroppen av fysisk träning och att prognosen är ett fortsatt svårt funktionshinder med stort hjälpbehov framöver.

Mot denna bakgrund anser förvaltningsrätten att den medicinska utredningen inte är tillräcklig för att göra sannolikt att [REDACTED] funktionshinder är varaktigt i den mening som avses i LSS. Hon omfattas därmed inte av lagens personkrets och nämnden har därför haft fog för sitt beslut. [REDACTED] [REDACTED] överklagande ska avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1D)

Erik Hannus

Förvaltningsrättsfiskalen Erik Hannus och nämndemännen Alice Andersson, Eva Lundemo och Manige Ahl har avgjort målet. Förvaltningsrättsnotarien Nils Slotte har varit föredragande.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Jönköping.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.